

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

5 päivänä joulukuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – SEUT 325 artikla – Tuomio 8.9.2015, Taricco ym. (C-105/14, EU:C:2015:555) – Arvonlisäverorikoksia koskeva rikosoikeudenkäynti – Kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään vanhentumisajoista, jotka voivat johtaa siihen, että rikoksista ei rangaista – Euroopan unionin taloudellisiin etuihin kohdistuva vahinko – Velvollisuus jättää soveltamatta kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka saattavat olla ristiriidassa jäsenvaltioille unionin oikeudessa asetettujen velvollisuuksien kanssa – Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Asiassa C-42/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Corte costituzionale (perustuslakituomioistuin, Italia) on esittänyt 23.11.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 26.1.2017, saadakseen ennakkoratkaisun rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajina ovat

M.A.S.

ja

M.B.,

Presidente del Consiglio dei Ministri

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti A. Tizzano, jaostojen puheenjohtajat L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça (esittelevä tuomari), C. G. Fernlund ja C. Vajda, sekä tuomarit A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Safjan, F. Biltgen, K. Jürimäe, M. Vilaras ja E. Regan,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Schiano,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.5.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– M.A.S., edustajinaan G. Insolera, A. Soliani ja V. Zeno-Zencovich, avvocati,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

- M.B., edustajinaan N. Mazzacupa ja V. Manes, avvocati,
  - Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan G. De Bellis, G. Galluzzo ja S. Fiorentino, avvocati dello Stato,
  - Euroopan komissio, asiamiehinään P. Rossi, J. Baquero Cruz, H. Krämer ja K. Banks,
- kuultuaan julkisasiamiehen 18.7.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdan, sellaisena kuin sitä on tulkittu 8.9.2015 annetussa tuomiossa Taricco ym. (C-105/14, EU:C:2015:555) (jäljempänä tuomio Taricco), tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty M.A.S:ää ja M.B:tä vastaan aloitetussa arvonalisäverorikoksia koskevassa rikosoikeudenkäynnissä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

”1. Unioni ja jäsenvaltiot suojaavat unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennalta ehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa sekä unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa.

2. Jäsenvaltiot toteuttavat samat toimenpiteet suojatakseen unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.”

Italian oikeus

- 4 Perustuslain 25 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Oikeutta käsittelyyn lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa ei voida evätä.

Rangaistus voidaan määrätä ainoastaan tekoajankohtana voimassa olleen lain nojalla.

Turvaavia seuraamuksia voidaan määrätä vain laissa säädetyissä tapauksissa.”

- 5 Rikoslain (codice penale), sellaisena kuin se on muutettuna 5.12.2005 annetulla lailla nro 251 (legge n. 251; GURI nro 285, 7.12.2005; jäljempänä rikoslaki), 157 §:ssä, säädetään seuraavaa:

”Rikos vanhenee laissa säädetyin enimmäisrangaistuksen kestoja vastaavan ajan kuluttua ja joka tapauksessa sellaisen ajanjakson kuluttua, jonka kesto on vähintään kuusi vuotta, kun kyseessä ovat tavanomaiset rikokset, ja vähintään neljä vuotta, kun kyseessä ovat vähäiset rikokset, vaikka niistä olisi määrätty rangaistukseksi vain sakkoja.

--”

- 6 Rikoslain 160 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Vanhentumisajan kulumisen katkaisee tuomio tai rangaistusmääräys.

Vanhentumisajan kulumisen katkaisevat myös määräys, jolla sovelletaan henkilöön kohdistuvia turvaamistoimia, [ja] päätös, jolla vahvistetaan valmisteluistunnon päivämäärä.

Jos vanhentumisaika on katkaistu, se alkaa kulua uudelleen katkaisupäivästä. Jos katkaisevia toimia on useita, vanhentumisaika alkaa kulua viimeisimmästä toimesta; 157 §:ssä mainitut määräajat eivät missään tapauksessa voi jatkua yli 161 §:n 2 momentissa säädettyjen rajojen, paitsi rikosprosessilain (codice di procedura penale) 51 §:n 3 bis ja 3 quater momentissa tarkoitettujen rangaistavien tekojen osalta.”

- 7 Rikoslain 161 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Lukuun ottamatta rikosprosessilain 51 §:n 3 bis ja 3 quater momentissa tarkoitettujen tekojen syytteenpanoa vanhentumisen katkaiseminen voi pidentää vanhentumisaikaa enintään neljänneksellä
--”

- 8 Tulo- ja arvonlisäverotukseen liittyviä verorikoksia koskevasta uudelleensääntelystä 10.3.2000 annetun asetuksen nro 74 (decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto; GURI nro 76, 31.3.2000; jäljempänä asetus nro 74/2000) 2 §:n mukaan vilpillisen arvonlisäveroilmoituksen jättämisestä käyttämällä olemattomia liiketoimia koskevia laskuja tai muita asiakirjoja määrätään vähintään vuoden ja kuuden kuukauden ja enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 9 Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossa Taricco, että rikoslain 160 §:n viimeinen momentti, luettuna yhdessä tämän lain 161 §:n kanssa (jäljempänä kyseessä olevat rikoslain säännökset), joiden mukaan vanhentumisajan katkaiseva toimi, joka tehtiin törkeitä arvonlisäveropetoksia koskevien syytteiden asiayhteydessä, johti siihen, että vanhentumisaika pidentyi ainoastaan neljänneksellä sen alkuperäisestä kestosta, oli omiaan merkitsemään sellaisten velvollisuuksien laiminlyöntiä, jotka jäsenvaltioille on asetettu SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalla, siinä tapauksessa, että mainittu kansallinen lainsäädäntö estäisi tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai siinä säädettäisiin vanhentumisajoista, jotka ovat pidemmät sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisten jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin. Unionin tuomioistuin katsoi myös, että toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen tehtävänä oli antaa SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalle täysi oikeusvaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka estävät asianomaista jäsenvaltiota täyttämästä velvollisuuksia, jotka sille on asetettu EUT-sopimuksen määräyksissä.
- 10 Corte suprema di cassazione (ylin yleinen tuomioistuin, Italia) ja Corte d'appello di Milano (Milanon ylioikeus, Italia), jotka esittivät Corte costituzionalelle (perustuslakituomioistuin, Italia) perustuslainmukaisuutta koskevat kysymykset, katsovat, että kyseiseen tuomioon perustuva sääntö on sovellettavissa niissä vireillä olevissa menettelyissä. Näissä menettelyissä on nimittäin kyse asetuksen nro 74/2000 soveltamisalaan kuuluvista rikoksista, joita voidaan pitää törkeinä. Lisäksi tällaiset rikokset olisivat vanhentuneet, jos niihin tulisi soveltaa rikoslain kyseessä olevia säännöksiä, kun taas päinvastaisessa tapauksessa mainitut menettelyt saattavat johtaa rangaistukseen.

- 11 Lisäksi Corte d'appello di Milano epäilee sitä, onko SEUT 325 artiklan 2 kohdasta johtuvaa velvollisuutta noudatettu siinä vireillä olevassa menettelyssä. Vaikka tullialan säännösten konsolidoidun tekstin hyväksymisestä 23.1.1973 annetun tasavallan presidentin asetuksen nro 43 (decreto del Presidente della Repubblica n. 43, recante approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale; GURI nro 80, 28.3.1973) 291 quater §:ssä säädetty rikos eli järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisen ulkomaisen valmistetun tupakan salakuljetusta varten voidaan rinnastaa asetuksen nro 74/2000 soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin, kuten pääasian menettelyissä kyseessä oleviin rikoksiin, siihen ei sovelleta samoja vanhentumisajan rajoittamista koskevia sääntöjä kuin näihin rikoksiin.
- 12 Näin ollen Corte suprema di cassazione ja Corte d'appello di Milano katsovat, että niiden tulisi tuomioissa Taricco esitetyn säännön mukaisesti jättää soveltamatta vanhentumisaikaa, josta säädetään kyseessä olevissa rikoslain säännöksissä, ja ottaa kantaa oikeusriitojen asiasisältöön.
- 13 Corte costituzionale ilmaisee epäilevänsä sitä, onko tällainen ratkaisu yhteensopiva Italian valtiosäännön ylimpien periaatteiden ja yksilön luovuttamattomien oikeuksien kanssa. Kyseinen tuomioistuin katsoo erityisesti, että mainitulla ratkaisulla saatetaan loukata rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta, jossa edellytetään muun muassa, että rikosoikeudelliset säännökset määritetään täsmällisesti eivätkä ne voi olla taannehtivia.
- 14 Tältä osin Corte costituzionale täsmentää, että Italian oikeusjärjestyksessä rikosasioihin sovellettavat vanhentumissäännökset ovat luonteeltaan aineellisia ja kuuluvat näin ollen Italian perustuslain 25 §:ssä tarkoitettun laillisuusperiaatteen soveltamisalaan. Vanhentumisen olisi näin ollen perustuttava kyseessä olevan rikoksen tekohetkellä voimassa olleisiin tarkkoihin sääntöihin.
- 15 Näissä olosuhteissa Corte costituzionale katsoo, että asianomaiset kansalliset tuomioistuimet pyytävät sitä lausumaan siitä, noudatetaanko tuomioissa Taricco esiin tuodulla säännöllä täsmällisyyden vaatimusta, joka perustuslain mukaan on yksi aineellisen rikoslainsäädännön ominaispiirre.
- 16 Näin ollen Corte costituzionalen mukaan ensimmäiseksi on tarkistettava, saattoiko asianomainen henkilö tietää kyseessä olevan rikoksen tekohetkellä, että unionin oikeudessa edellytetään kansalliselta tuomioistuimelta, että tuomioissa Taricco määriteltyjen edellytysten täytyessä sen on jätettävä kyseessä olevat rikoslain säännökset soveltamatta. Lisäksi vaatimus, jonka mukaan rangaistavien tekojen tekijän on voitava määrittää ennalta ja selkeästi rikoksen ja sovellettavan seuraamuksen rikosoikeudellinen luonne, perustuu myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun eurooppalaisen yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 7 artiklaa koskevaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön.
- 17 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että tuomioissa Taricco ei täsmennetä riittävästi seikkoja, jotka kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon osoittaakseen sellaisten tapausten ”huomattavan määrän”, joihin tähän tuomioon perustuvan säännön soveltaminen liittyy, ja ettei siinä täten rajata tuomioistuinten harkintavaltaa.
- 18 Lisäksi kyseinen tuomioistuin katsoo, että tuomioissa Taricco ei oteta kantaa siihen, onko siinä esitetty sääntö yhteensopiva Italian valtiosäännön ylimpien periaatteiden kanssa, ja että siinä nimenomaisesti annettiin tämä tehtävä toimivaltaisille kansallisille tuomioistuimille. Se tuo tältä osin esiin, että kyseisen tuomion 53 kohdassa todetaan, että jos kansallinen tuomioistuin päättäisi jättää soveltamatta kyseisiä rikosoikeudellisia säännöksiä, sen olisi samalla huolehdittava siitä, että asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan. Se lisää, että mainitun tuomion 55 kohdassa täsmennetään, että tällaisen soveltamatta jättämisen edellytyksenä on se, että kansallinen tuomioistuin tarkistaa, ettei syytettyjen oikeuksia loukata.

- 19 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että unionin tuomioistuin lausui tuomiossa Taricco vain taannehtivuuskiellon periaatteen osalta siitä, soveltuiko kyseisessä tuomiossa esiin tuotu sääntö yhteen Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 49 artiklan kanssa. Sen mukaan unionin tuomioistuin ei kuitenkaan tarkastellut laillisuusperiaatteen toista osaa eli vaatimusta siitä, että seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön on oltava riittävän täsmällistä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan se on jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen kuuluva vaatimus, joka esiintyy myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen suojajärjestelmässä ja joka näin ollen vastaa unionin oikeuden yleistä oikeusperiaatetta. Vaikka Italian oikeusjärjestyksessä rikosasioihin sovellettavaa vanhentumissäännöstä olisi pidettävä luonteeltaan menettelyllisenä, sitä olisi silti sovellettava täsmällisten sääntöjen mukaisesti.
- 20 Tässä tilanteessa Corte costituzionale päätti lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että rikostuomioistuimen on jätettävä soveltamatta vanhentumista koskevaa kansallista lainsäädäntöä, joka estää rangaistusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai jossa säädetään vanhentumisajoista, jotka ovat unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten osalta lyhyempiä kuin jäsenvaltion taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten osalta, myös, jos mainitulle soveltamatta jättämiselle ei ole riittävän tarkasti määriteltyä oikeusperustaa?
- 2) Onko SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että rikostuomioistuimen on jätettävä soveltamatta vanhentumista koskevaa kansallista lainsäädäntöä, joka estää rangaistusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai jossa säädetään vanhentumisajoista, jotka ovat unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten osalta lyhyempiä kuin jäsenvaltion taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten osalta, myös, jos vanhentumista koskevat säännökset kuuluvat jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä aineellisen rikosoikeuden alaan ja niihin sovelletaan laillisuusperiaatetta?
- 3) Onko [tuomiota Taricco] tulkittava siten, että rikostuomioistuimen on jätettävä soveltamatta vanhentumista koskevaa kansallista lainsäädäntöä, joka estää rangaistusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai jossa säädetään vanhentumisajoista, jotka ovat unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten osalta lyhyempiä kuin jäsenvaltion taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten osalta, myös, jos tällainen soveltamatta jättäminen on ristiriidassa jäsenvaltion valtiosäännön ylimpien periaatteiden tai jäsenvaltion perustuslaissa vahvistettujen yksilön luovuttamattomien oikeuksien kanssa?”
- 21 Unionin tuomioistuimen presidentti päätti 28.2.2017 antamallaan määräyksellä M.A.S. ja M.B. (C-42/17, ei julkaistu, EU:C:2017:168) hyväksyä kansallisen tuomioistuimen pyynnön asioiden käsittelemisestä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 a artiklassa ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa nopeutetussa menettelyssä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 22 On muistutettava, että SEUT 267 artiklassa määrätyllä ennakkoratkaisumenettelyllä otetaan käyttöön tuomioistuinten välinen vuoropuhelu unionin tuomioistuimen ja jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä, ja tämän vuoropuhelun tavoitteena on varmistaa unionin oikeuden yhtenäinen tulkinta sekä sen

johdonmukaisuus, täysi vaikutus ja itsenäisyys (ks. vastaavasti lausunto 2/13 (Unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen), 18.12.2014, EU:C:2014:2454, 176 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 23 SEUT 267 artiklalla luotu menettely toimii näin ollen unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön välineenä, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita nämä tarvitsevat ratkaistakseen käsiteltävikseen saatetut asiat (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, 16 kohta).
- 24 Tältä osin on korostettava, että ennakkoratkaisupyyntöihin vastatessaan unionin tuomioistuimen tehtävänä on unionin tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten välisen toimivallanjaon mukaisesti ottaa huomioon näihin kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat sellaisina kuin ne on määritelty ennakkoratkaisupyyntöissä (tuomio 26.10.2017, Argenta Spaarbank, C-39/16, EU:C:2017:813, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 25 On todettava, että tuomioon Taricco johtaneessa menettelyssä Tribunale di Cuneo (Cuneon alioikeus, Italia) tiedusteli unionin tuomioistuimelta SEUT 101, SEUT 107 ja SEUT 119 artiklan sekä yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL 2006, L 347, s. 1) 158 artiklan tulkinnasta.
- 26 Unionin tuomioistuin kuitenkin katsoi tuomiossa Taricco, että SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohtaa oli tulkittava italialaisessa tuomioistuimessa vireillä olevaa rikosoikeudenkäyntiä varten.
- 27 Nyt käsiteltävässä pääasiassa Corte costituzionale pohtii, loukataanko tuomiossa Taricco ilmaistulla velvollisuudella, jonka mukaan kyseiset rikosoikeudelliset säännökset on jätettävä soveltamatta, mahdollisesti rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta, kun otetaan huomioon yhtäältä Italian oikeusjärjestyksessä säädettyjen vanhentumissääntöjen aineellinen luonne, jonka vuoksi edellytyksenä on, että nämä säännöt ovat oikeussubjekteille kohtuullisesti ennakoitavissa kyseisten rikosten tekohetkellä eikä sääntöjä voida taannehtivasti muuttaa rikosentekijälle epäedullisemmiksi, ja toisaalta vaatimus, jonka mukaan kaikilla kansallisilla rikosoikeudellisilla säännöksillä on oltava riittävän tarkasti määritelty oikeusperusta kansallisten tuomioistuinten arvioinnin rajaamiseksi ja ohjaamiseksi.
- 28 Näin ollen unionin tuomioistuimen on täsmennettävä tuomiossa Taricco tehtyä SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkintaa, kun otetaan huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tästä periaatteesta esittämät pohdinnat, joita ei saatettu unionin tuomioistuimen tietoon tuomioon Taricco johtaneessa asiassa.

Ensimmäinen ja toinen kysymys

- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka on tarkasteltava yhdessä, onko SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että siinä asetetaan kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuus jättää arvonlisäverorikoksia koskevassa rikosoikeudenkäynnissä soveltamatta vanhentumisaikoja koskevia kansallisen aineellisen oikeuden säännöksiä, jotka estävät tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai joissa säädetään vanhentumisajoista, jotka ovat lyhyemmät sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat mainittuihin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, myös silloin, kun tämän velvollisuuden täytäntöönpanosta on seurauksena rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen loukkaaminen sen vuoksi, että sovellettava lainsäädäntö ei ole riittävän täsmällinen tai koska sitä sovelletaan taannehtivasti.

- 30 SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus suojata unionin taloudellisia etuja laittomalta toiminnalta toimenpiteillä, jotka ovat tehokkaita ja joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus, ja toteuttaa samat toimenpiteet suojatakseen unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.
- 31 Koska unionin omiin varoihin kuuluvat muun muassa Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä 26.5.2014 annetun neuvoston päätöksen 2014/335/EU, Euratom (EUVL 2014, L 168, s. 105) mukaisesti tulot, jotka kertyvät yhdenmukaisen verokannan soveltamisesta yhdenmukaistettuun arvonlisäveron määräytymisperusteeseen, joka on määritetty unionin sääntöjä noudattaen, on siten niin, että arvonlisäverotulojen kantaminen sovellettavan unionin oikeuden mukaisesti ja vastaavien arvonlisäveroon perustuvien omien varojen tulouttaminen unionin talousarvioon liittyvät suoraan toisiinsa, koska kaikista puutteista arvonlisäverotulojen kantamisessa aiheutuu mahdollisesti arvonlisäveroon perustuvien omien varojen määrän väheneminen (ks. vastaavasti tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 26 kohta ja tuomio Taricco, 38 kohta).
- 32 Jäsenvaltioiden on taattava unionin omien varojen tehokas kantaminen (ks. vastaavasti tuomio 7.4.2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, 21 kohta). Tässä tarkoituksessa kyseisten jäsenvaltioiden on perittävä takaisin unionin omia varoja vastaavat summat, jotka petosten vuoksi ovat jääneet pois unionin talousarviosta.
- 33 Jotta taataan arvonlisäverotulojen kantaminen täysimääräisesti ja samalla unionin taloudellisten etujen suojaaminen, jäsenvaltioilla on vapaus valita sovellettavat seuraamukset, jotka voivat olla hallinnollisia tai rikosoikeudellisia seuraamuksia tai niiden molempien yhdistelmä (ks. vastaavasti tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 34 kohta ja tuomio Taricco, 39 kohta).
- 34 Tältä osin on kuitenkin todettava ensimmäiseksi, että rikosoikeudelliset seuraamukset voivat olla välttämättömiä tiettyjen törkeiden arvonlisäveropetosten tehokkaaksi ja ennaltaehkäiseväksi torjumiseksi (ks. vastaavasti tuomio Taricco, 39 kohta).
- 35 Näin ollen noudattaakseen SEUT 325 artiklan 1 kohdassa määrättyjä velvollisuuksiaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvista törkeistä arvonlisäveropetoksista voidaan rangaista rikosoikeudellisilla seuraamuksilla, jotka ovat tehokkaita ja ennaltaehkäiseviä (ks. vastaavasti tuomio Taricco, 42 ja 43 kohta).
- 36 Näin ollen on katsottava, että jäsenvaltiot eivät ole noudattaneet SEUT 325 artiklan 1 kohdan mukaisia velvollisuuksiaan silloin, kun törkeistä arvonlisäveropetoksista määrättyillä rikosoikeudellisilla seuraamuksilla ei voida tehokkaasti varmistaa tämän veron kantamista täysimääräisesti. Tältä osin jäsenvaltioiden on myös huolehdittava siitä, että kansallisessa oikeudessa säädetyillä vanhentumissäännöillä mahdollistetaan tehokas rangaistusten määrääminen tällaisiin petoksiin liittyvistä rikoksista.
- 37 Toiseksi jäsenvaltioiden on SEUT 325 artiklan 2 kohdan nojalla toteutettava samat toimenpiteet suojatakseen unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä muun muassa arvonlisäveroasioissa kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.
- 38 Kansallisen lainsäädännön ja SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdan mahdollisen ristiriidan seurauksista on todettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, että tässä artiklassa asetetaan jäsenvaltioille täsmällisiä tulosta koskevia velvollisuuksia, joihin ei mainitussa artiklassa määrättyjen sääntöjen soveltamisen osalta liity minkäänlaista ehtoa (ks. vastaavasti tuomio Taricco, 51 kohta).

- 39 Toimivaltaisten kansallisten tuomioistuinten on siis varmistettava SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdan täysi vaikutus ja jätettävä soveltamatta muun muassa vanhentumisaikoja koskevia kansallisia säännöksiä, jotka törkeitä arvonlisäverorikoksia koskevan menettelyn yhteydessä estävät tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten soveltamisen unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjumiseksi (ks. vastaavasti tuomio Taricco, 49 ja 58 kohta).
- 40 On aiheellista muistuttaa, että kyseessä olleen kansallisen lainsäädännön katsottiin tuomion Taricco 58 kohdassa voivan loukata asianomaiselle jäsenvaltiolle SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrättyjä velvollisuuksia siinä tapauksessa, että mainittu kansallinen lainsäädäntö estäisi tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai siinä säädettäisiin vanhentumisajoista, jotka ovat lyhyemmät sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat mainittuihin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin.
- 41 Ensimmäiseksi kansallisen lainsäätäjän tehtävänä on säätää vanhentumissäännöistä, joilla SEUT 325 artiklan mukaisia velvoitteita voidaan noudattaa unionin tuomioistuimen tuomion Tarocco 58 kohdassa esittämien toteamusten valossa. Tälle lainsäätäjälle nimittäin kuuluu sen varmistaminen, että rikosasioihin sovellettava kansallisen vanhentumisjärjestelmän seurauksena ei ole se, että huomattava määrä törkeitä arvonlisäverorikoksia jää rankaisematta, ja sen takaaminen, että vanhentumisjärjestelmässä syytettyjä ei kohdella ankarammin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin.
- 42 Tässä yhteydessä on muistutettava, että se seikka, että kansallinen lainsäätäjä pidentää vanhentumisaikaa ja soveltaa sitä välittömästi myös tekoihin, joista asianomaista syytetään ja jotka eivät ole vielä vanhentuneet, ei lähtökohtaisesti ole ristiriidassa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (ks. vastaavasti tuomio Taricco, 57 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, johon siinä viitataan).
- 43 Tähän on kuitenkin lisättävä, että unionin taloudellisten etujen suojaaminen rikosoikeudellisten seuraamusten käyttöön otolla kuuluu SEUT 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.
- 44 Käsiteltävässä asiassa pääasian tosiseikkojen ajankohtana unionin lainsäätäjä ei vielä ollut yhdenmukaistanut arvonlisäverorikoksiin sovellettavaa vanhentumisjärjestelmää; tämä yhdenmukaistaminen on sittemmin toteutettu vain osittain unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin 5.7.2017 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2017/1371 (EUVL 2017, L 198, s. 29).
- 45 Kyseisenä ajankohtana Italian tasavalta saattoi siis vapaasti päättää, että sen oikeusjärjestyksessä vanhentumisjärjestelmä kuuluu rikosten ja seuraamusten määrittämistä koskevien sääntöjen tavoin aineellisen rikosoikeuden alaan ja että näin ollen siihen sovelletaan viimeksi mainittujen sääntöjen tavoin rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta.
- 46 Kun toimivaltaisten kansallisten tuomioistuinten on puolestaan päätettävä vireillä olevissa menettelyissä, että ne jättävät soveltamatta kyseisiä rikoslain säännöksiä, niiden on huolehdittava siitä, että rikoksesta syytettyjen henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan (ks. vastaavasti tuomio Taricco, 53 kohta).
- 47 Tältä osin kansalliset viranomaiset ja tuomioistuimet saavat soveltaa perusoikeuksien suojaa koskevia kansallisia standardeja sillä edellytyksellä, ettei tämä soveltaminen vaaranna perusoikeuskirjassa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, vahvistettua suojan tasoa eikä unionin oikeuden ensisijaisuutta, yhtenäisyyttä ja tehokkuutta (tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 48 Erityisesti rikosoikeudellisten seuraamusten määräämisen osalta toimivaltaisten kansallisten tuomioistuinten on varmistettava, että rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuvia syytettyjen oikeuksia kunnioitetaan.
- 49 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan näitä oikeuksia ei kunnioitettaisi, jos kyseessä olevia rikoslain säännöksiä ei sovelleta siinä vireillä olevissa menettelyissä, koska yhtäältä asianomaiset henkilöt eivät voineet ennen tuomion Taricco julistamista kohtuullisesti ennakoida, että SEUT 325 artiklassa edellytetään kansalliselta tuomioistuimelta kyseisessä tuomiossa vahvistetuin edellytyksin, että mainitut säännökset on jätettävä soveltamatta.
- 50 Toisaalta tämän saman tuomioistuimen mukaan kansallinen tuomioistuin ei voi määrittää niiden edellytysten konkreettista sisältöä, joiden täytyessä sen on jätettävä nämä säännökset soveltamatta – eli soveltamatta jättäminen koskee tilanteita, joissa säännökset estäisivät tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia –, niitä rajoja loukkaamatta, joita rikosoikeudellinen laillisuusperiaate asettaa sen harkintavallalle.
- 51 Tältä osin on muistutettava rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen merkityksestä sekä unionin oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä siltä osin kuin on kyse siinä asetetuista vaatimuksista, jotka liittyvät sovellettavan rikoslain ennakoitavuuteen, tarkkuuteen ja taannehtivuuden kieltoon.
- 52 Jäsenvaltioiden on noudatettava tätä periaatetta, sellaisena kuin siitä määrätään perusoikeuskirjan 49 artiklassa, silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja asian laita on näin silloin, kun ne ovat säätäneet niille SEUT 325 artiklan mukaisesti kuuluvien velvollisuuksien yhteydessä siitä, että arvonlisäverosääntöjen rikkomisista määrätään rikosoikeudellisia seuraamuksia. Täten velvollisuus taata unionin varojen tehokas kantaminen ei voi johtaa ristiriitaan mainitun periaatteen kanssa (ks. analogisesti tuomio 29.3.2012, Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, 23 kohta).
- 53 Lisäksi rikosoikeudellinen laillisuusperiaate kuuluu jäsenvaltioiden yhteisen valtiosääntöperinteen perustana oleviin periaatteisiin (ks. rikoslain taannehtivuuskiellon periaatteesta tuomio 13.11.1990, Fedesa ym., C-331/88, EU:C:1990:391, 42 kohta ja tuomio 7.1.2004, X, C-60/02, EU:C:2004:10, 63 kohta), ja se on vahvistettu myös kansainvälisissä sopimuksissa, erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklan 1 kappaleessa (ks. vastaavasti tuomio 3.5.2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, EU:C:2007:261, 49 kohta).
- 54 Euroopan unionin perusoikeuskirjan selityksistä (EUVL 2007, C 303, s. 17) käy ilmi, että perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaisesti sen 49 artiklassa vahvistetulla oikeudella on sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa vahvistetulla oikeudella.
- 55 Rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuvista vaatimuksista on todettava ensimmäiseksi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklan 1 kappaleesta, että tämän periaatteen mukaan rikosoikeudellisten säännösten on oltava tiettyjen saatavuutta ja ennustettavuutta koskevien vaatimusten mukaisia sekä rikoksen että seuraamuksen määrittelemisen osalta (ks. tuomio 15.11.1996, Cantoni v. Ranska, CE:ECHR:1996:1115JUD001786291, 29 kohta; tuomio 7.2.2002, E.K. v. Turkki, CE:ECHR:2002:0207JUD002849695, 51 kohta; tuomio 29.3.2006, Achour v. Ranska, CE:ECHR:2006:0329JUD006733501, 41 kohta ja tuomio 20.9.2011, OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Venäjä, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204, 567–570 kohta).
- 56 Toiseksi on korostettava, että sovellettavan lain täsmällisyyden vaatimus, joka on olennainen osa mainittua periaatetta, merkitsee, että laissa määritellään selkeästi rikokset ja niistä määrättävät rangaistukset. Tämä edellytys täyttyy, kun kyseinen henkilö voi tietää kyseessä olevan säännöksen tai

määräyksen sanamuodon ja tarvittaessa tuomioistuinten siitä antaman tulkinnan perusteella, mitkä toimet tai laiminlyönnit synnyttävät sen rikosoikeudellisen vastuun (ks. vastaavasti tuomio 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, 162 kohta).

- 57 Kolmanneksi rikoslain taannehtivuuskiellon periaate estää muun muassa sen, että tuomioistuin voi rikosoikeudenkäynnin aikana joko määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia käyttäytymisestä, jota ei ole kielletty ennen rikoksen tekemistä voimaan saatetussa kansallisessa säännössä, tai ankaroittaa tällaisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden rikosoikeudelliseen vastuuseen sovellettavaa järjestelmää (ks. analogisesti tuomio 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, 62–64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 58 Kuten tämän tuomion 45 kohdassa todetaan, rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen kuuluvia ennakoitavuuden, täsmällisyyden ja taannehtivuuskiellon edellytyksiä sovelletaan Italian oikeusjärjestyksessä myös arvonlisäverorikoksia koskevaan vanhentumisjärjestelmään.
- 59 Tästä on seurauksena yhtäältä, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, johtaako tuomion Taricco 58 kohdassa esitetty toteamus, jonka mukaan kyseessä olevilla rikoslain säännöksillä estetään tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määrääminen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, epävarmaan tilanteeseen Italian oikeusjärjestyksessä sovellettavan vanhentumisjärjestelmän määrittelemisen osalta niin, että aiheutuisi ristiriita sovellettavan lain täsmällisyyden periaatteen kanssa. Jos näin todellakin on, kansallinen tuomioistuin ei ole velvollinen jättämään soveltamatta kyseessä olevia rikoslain säännöksiä.
- 60 Toisaalta edellä 58 kohdassa mainitut edellytykset ovat esteenä sille, että menettelyissä, jotka koskevat henkilöitä, jotka ovat syytteen mukaan tehneet arvonlisäverorikoksia ennen tuomion Taricco julistamista, kansallinen tuomioistuin jättää kyseessä olevan rikoslain säännökset soveltamatta. Unionin tuomioistuin on jo nimittäin korostanut kyseisen tuomion 53 kohdassa, että näiden säännösten soveltamatta jättämisen vuoksi näille henkilöille saatettaisiin määrätä seuraamuksia, joilta he todennäköisesti olisivat välttyneet, jos mainittuja säännöksiä olisi sovellettu. Kyseisiin henkilöihin saatettaisiin näin ollen soveltaa taannehtivasti rangaistavuuden edellytyksiä, jotka ovat ankarampia kuin ne, jotka olivat voimassa rikoksen tekemisen ajankohtana.
- 61 Jos kansallinen tuomioistuin päätyisi näin ollen katsomaan, että velvollisuus jättää kyseiset rikoslain säännökset soveltamatta on ristiriidassa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa, sillä ei olisi velvollisuutta noudattaa tätä velvollisuutta, vaikka siten olisi mahdollista lopettaa unionin oikeuden vastainen kansallinen tilanne (ks. analogisesti tuomio 10.7.2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, 58 ja 59 kohta). Kansallisen lainsäätäjän on siis toteutettava tarvittavat toimenpiteet, kuten edellä 41 ja 42 kohdassa on todettu.
- 62 Edellä esitettyjen toteamusten perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että siinä asetetaan kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuus jättää arvonlisäverorikoksia koskevassa rikosoikeudenkäynnissä soveltamatta vanhentumisaikoja koskevia kansallisia säännöksiä, jotka kuuluvat kansalliseen aineelliseen oikeuteen ja jotka estävät tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai joissa säädetään vanhentumisaajoista, jotka ovat lyhyemmät sellaisten törkeiden petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat mainittuihin etuihin, kuin sellaisten törkeiden petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, paitsi jos tästä soveltamatta jättämisestä on seurauksena rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen loukkaaminen sen vuoksi, että sovellettava lainsäädäntö ei ole riittävän täsmällinen tai että sellaista lainsäädäntöä on sovellettu taannehtivasti, jossa asetetaan rangaistavuuden edellytyksiä, jotka ovat ankarampia kuin ne, jotka olivat voimassa rikoksen tekemisen ajankohtana.

Kolmas kysymys

- 63 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen annettu vastaus, kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 64 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että siinä asetetaan kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuus jättää arvonlisäverorikoksia koskevassa rikosoikeudenkäynnissä soveltamatta vanhentumisaikoja koskevia kansallisia säännöksiä, jotka kuuluvat kansalliseen aineelliseen oikeuteen ja jotka estävät tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat Euroopan unionin taloudellisiin etuihin, tai joissa säädetään vanhentumisajoista, jotka ovat lyhyemmät sellaisten törkeiden petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat mainittuihin etuihin, kuin sellaisten törkeiden petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, paitsi jos tästä soveltamatta jättämisestä on seurauksena rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen loukkaaminen sen vuoksi, että sovellettava lainsäädäntö ei ole riittävän täsmällinen tai että sellaista lainsäädäntöä on sovellettu taannehtivasti, jossa asetetaan rangaistavuuden edellytyksiä, jotka ovat ankarampia kuin ne, jotka olivat voimassa rikoksen tekemisen ajankohtana.

Allekirjoitukset